

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

La incorporació de competències bàsiques al currículum permet posar l'accent en els aprenentatges que es consideren imprescindibles, des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits. D'aquí el seu caràcter bàsic. Són les competències que ha d'haver desenvolupat un noi o una noia en finalitzar l'ensenyament obligatori per poder aconseguir la realització personal, exercir la ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i ser capaç de desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

La inclusió de les competències bàsiques en el currículum té diverses finalitats. En primer lloc, integrar els diferents aprenentatges, tant els formals, incorporats a les diferents àrees o matèries, com els informals i no formals. En segon lloc, permetre a tots els estudiants integrar els seus aprenentatges, posar-los en relació amb diferents tipus de continguts i utilitzar-los de manera efectiva quan els resultin necessaris en diferents situacions i contextos. I, finalment, orientar l'ensenyament, atès que permet identificar els continguts i els criteris d'avaluació que tenen caràcter imprescindible i, en general, inspirar les diferents decisions relatives al procés d'ensenyament i d'aprenentatge.

Amb les àrees i matèries del currículum es pretén que tots els alumnes i les alumnes assoleixin els objectius educatius i, consegüentment, també que adquireixin les competències bàsiques. Tanmateix, no hi ha una relació unívoca entre l'ensenyament de determinades àrees o matèries i el desenvolupament de determinades competències. Cadascuna de les àrees contribueix al desenvolupament de diferents competències i, al seu torn, cadascuna de les competències bàsiques s'assoleix com a conseqüència del treball en diverses àrees o matèries.

El treball en les àrees i matèries del currículum per contribuir al desenvolupament de les competències bàsiques s'ha de complementar amb diverses mesures organitzatives i funcionals, imprescindibles per al seu desenvolupament. Així, l'organització i el funcionament dels centres i les aules, la participació de l'alumnat, les normes de règim intern, l'ús de determinades metodologies i recursos didàctics, o la concepció, organització i funcionament de la biblioteca escolar, entre altres aspectes, poden afavorir o dificultar el desenvolupament de competències associades a la comunicació, l'anàlisi de l'entorn físic, la creació, la convivència i la ciutadania, o l'alfabetització digital. Igualment, l'acció tutorial permanent pot contribuir de manera determinant a l'adquisició de competències relacionades amb la regulació dels aprenentatges, el desenvolupament emocional o les habilitats socials. Finalment, la planificació de les activitats complementàries i extraescolars pot reforçar el desenvolupament del conjunt de les competències bàsiques.

En el marc de la proposta realitzada per la Unió Europea, i d'acord amb les consideracions que s'acaben d'exposar, s'han identificat vuit competències bàsiques:

1. Competència en comunicació lingüística.
2. Competència matemàtica.
3. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
4. Tractament de la informació i competència digital.
5. Competència social i ciutadana.
6. Competència cultural i artística.

7. Competència per aprendre a aprendre.
8. Autonomia i iniciativa personal.

En aquest annex es recullen la descripció, finalitat i aspectes distintius d'aquestes competències i es posa de manifest, en cadascuna d'aquestes, el nivell considerat bàsic que ha d'assolir tot l'alumnat en finalitzar l'educació secundària obligatòria.

Si bé estan referides al final de l'etapa d'educació obligatòria, cal que el seu desenvolupament s'iniciï des del començament de l'escolarització, de manera que la seva adquisició es realitzi de forma progressiva i coherent. Per això, l'educació primària ha de prendre com a referent les competències que s'estableixen aquí i que fan explícites les metes que tot l'alumnat ha d'assolir. Encara que hi ha aspectes en la caracterització de les competències l'adquisició de les quals no és específica d'aquesta etapa, convé conèixer-los per establir les bases que permetin que aquest desenvolupament posterior es pugui produir amb èxit.

El currículum de l'educació primària s'estructura entorn d'àrees de coneixement. El currículum de l'educació secundària obligatòria s'estructura en matèries. És en aquestes àrees o matèries on s'han de buscar els referents que permeten el desenvolupament de les competències. Així doncs, en cada àrea o matèria s'inclouen referències explícites sobre la seva contribució a les competències bàsiques a les quals s'orienta majoritàriament. D'altra banda, tant els objectius com la mateixa selecció dels continguts busquen assegurar el desenvolupament de totes les competències. Els criteris d'avaluació serveixen de referència per valorar el progrés en la seva adquisició.